

amicis, Cenu ministerstva kultury za celoživotní péči o tradiční lidovou kulturu, Cenu Zlínského kraje Pro amicus musae nebo Cenu města Uherského Hradiště 2008. Stal se čestným členem České národopisné společnosti.

PhDr. Josef Jančář, CSc., byl výraznou osobností našeho oboru a též strážnického ústavu. Snoubily se v něm znalosti a schopnosti s uměním organizovat a řídit činnost týmu; měl jasnou představu o zaměření práce ústavu. Z toho vycházela i jeho osobní iniciativa ve vědeckých, dokumentačních a vydavatelských projektech. A ty usměrňují do značné míry práci ústavu podnes. Tím si Josef Jančář vydobyl trvalé místo v dějinách našeho oboru.

Jan Krist

Národní ústav lidové kultury ve Strážnici

Přátelská zdravice PhDr. Evě Večerkové, CSc.

Milá Evo, již Tvá předchozí životní jubilea byla pro mě příležitostí zamyslet se nad Tvou profesní dráhou a pokusit se postihnout hlavní orientaci Tvé vědeckovýzkumné, muzejní a popularizační činnosti.¹ S časovým odstupem od těchto let oceňuji nejen trvalou rozmanitost Tvých zájmů, ale i cílenou soustředěnost na co nejvýstižnější zachycení tradičních projevů materiálního a duchovního kulturního dědictví minulosti i úsilí o postižení jejich rozmanitých transformací v životě současníků.

Na našich počátečních setkáních při studiu etnografie na Filozofické fakultě tehdejší University Jana Evangelisty Purkyně v Brně (já o ročník dříve než Ty) jsme netušily, že po absolvování fakulty se staneme po sedm let kolegyněmi v Etnografickém ústavu Moravského muzea v Brně. Pod (někdy poněkud svérázným) vedením docenta Ludvíka Kunze jsme tam strávily rušné a často nelehké časy naplněné drobnou, ale potřebnou inventarizační a dokumentační prací v prostředí, které kreativní ředitel vytvářel svými projekty, jež žel ne vždy došly naplnění. Spolu jsme absolvovaly podnětné a ve své době průkopnické studium na tehdy nově vzniklé katedře muzeologie FF UJEP. Od roku 1975 se naše cesty částečně rozdělily. Tvůj vztah k muzejní práci převážil a bylo jen výrazem Tvé profesní zaujatosti a intenzity zájmů, že jsi se stala v letech 1983–1991 na tomto muzejním pracovišti ředitelkou a později emeritní pracovnící. I po mém odchodu do Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV (dnes Etnologický ústav AV ČR) jsme spolu zůstaly v úzkém pracovním i osobním kontaktu – setkávaly jsme se na různých exkurzích, konferencích, seminářích, komisích, redakčních radách

1 *Národopisná revue* 16, 2006, č. 1, s. 54–55; *Národopisný věstník* XXIII (65), č. 2, 2006, s.102–103; *Folia ethnographica* 49, 2015, č. 1, s. 3–6.

a jiných příležitostech, kde jsme měly možnost vzájemně si tříbit a ověřovat poznatky z terénu i ze studia literatury. Bylo mi vždy sympatické vyvážené propojení Tvé sběratelské a dokumentační muzejní činnosti s vědeckovýzkumnou prací, s archivním a terénním výzkumem. Hlavním tématem, kterému jsi byla celoživotně věrná již od Tvé diplomové práce, byla obřadní kultura, především lidové obyčeje, spojené s kalendářním/výročním obřadním cyklem spolu s širokým komplexem sociokulturních jevů, které s nimi souvisely. Práce se sbírkovými fondy, v první řadě s kraslicemi, ale i s lidovým nábytkem, zemědělským nářadím a zejména s obřadními (mezi muzejníky tzv. zvykoslovnými) předměty, později také se starými rukopisy, tisky a s kramářskými písněmi Ti umožnila nejen zmapovat jejich výskyt v terénu, ale také postihnout spojitost mezi tradičními jevy lidové kultury, sahajícími do hluboké minulosti s novodobými obyčejí, svátky a slavnostmi vesnického, maloměstského a městského prostředí.

Všechny Tvé práce, ať již jde o samostatné publikace, kapitoly v monografiích a sbornících, studie v odborných časopisech, popularizační články, katalogy k výstavám a další, přináší bohatý a z metodologického hlediska dobře zpracovaný materiál. Mezi jiným vzpomenu např. projekty, jejichž výstupem byly základní práce syntetického charakteru, do nichž jsi přispěla kapitolami z oblasti lidové obřadní kultury (*Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska* 2; nová řada *Vlastivědy moravské* 10; *Dějiny města Brna* 6). Svě poznatky z terénní a archivní práce jsi zúročila i v kapitolách o rodinných a výročních obyčejích, slavnostech a zábavách, o kraslicích a dalších artefaktech obřadní kultury, kterými jsi se podílela na celé řadě lokálních a regionálních monografií. K Tvé vědecké práci patří také autorství řady úspěšných muzejních výstav, reprízovaných doma i v zahraničí, organizátorská, vědeckopopularizační a přednášková činnost i členství v oborových komisích a poradních sborech, přispívajících mimo jiné k péči o využívání hmotných artefaktů tradiční lidové kultury v životě dnešní společnosti. Intenzivně ses věnovala také odborné národopisné bibliografii a významná je Tvoje editorská a redakční činnost, především mnohaleté redakční vedení časopisu *Folia ethnographica*, kterým si vytvářela dobré zázemí k jeho odborné profilaci. Tvým charakteristickým rysem je náročnost k vlastní práci, preciznost a především poctivé a seriózní nakládání se získaným materiálem – ať již to byly předměty, obohacující sbírkové fondy muzea, nebo poznatky vytěžené z dotazníků, přímých rozhovorů s informátory, archivních fondů, dobového tisku, literatury a z dalších pramenů.

Rozsah Tvé publikační činnosti je obsáhlý a byl již uveden na stránkách jiných periodik,² a tak přikládám jen výběrový seznam Tvých prací za posledních 10 let. V tomto období vnímám jako významný počín vydání publikací, které

2 *Slovácko* 37, 1995, s. 71–81; *Vlastivědný věstník moravský* LVIII, 2006, s. 86–87; *Ethnologia Europae centralis* 8, 2007, s. 109–113; *Národopisný věstník* XXXVII (79), 2020, č. 2, s. 127–129.

jsou výsledkem Tvé mnohaleté odborné práce, spojující konkrétní materiál s teoretickými znalostmi: *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury* (spolu s Věrou Frolcovou, 2010), *Lidové obyčeje a jejich výtvarné komponenty. Tvary a symboly* (2010), *Malované vejce. O kraslicích v českých zemích* (2013), *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře* (2015).

Tvé letošní jubileum (nar. 16. 9. 1945 v Brně) nabývá významu, připomenu-li, že je za Tebou přes padesát pět let, tedy více jak dvě generace intenzivní činnosti, během nichž jsi spoluvytvářela muzejní, národopisnou a etnologickou vědeckovýzkumnou práci, na kterou mohou další generace navazovat a objevovat v nich podněty k novodobým interpretacím českého a moravského kulturního dědictví. A tak si spolu s etnologickou a muzejní obcí přejeme, abys i v dalších letech měla dostatek tvůrčích sil a naplnila své plány, zhmotněné v možných inspiracích z Tvého úctyhodného dokumentačně cenného osobního archivu a niterné potřeby dalších terénních výzkumů.

K tomu všemu Ti touto cestou symbolicky připíjím.

Alexandra Navrátilová

Brno

Výběrová bibliografie Evy Večerkové (od roku 2015)

- Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2015, 508 s.
- Lidové obyčeje, slavnosti a zábavy v běhu času. In: Kordiovský Emil – Svoboda, Miroslav (eds.): *Týnec. Městečko na Podluží*. Týnec: Obec Týnec, 2016, s. 298–317.
- Výroční obyčeje, zábavy a slavnosti. In: Fasora, Lukáš – Štěpánek, Václav (eds.): *Dějiny Brna 6. Příměstské obce*. Brno: Statutární město Brno, 2017, s. 229–245.
- Lidové obyčeje a slavnosti na Pohořelicku v pramenech 20. století. In: Kordiovský, Emil – Svoboda, Miroslav (eds.): *Město Pohořelice*. Pohořelice: Město Pohořelice, 2018, s. 449–468.
- Hodová slavnost na Moravě z pohledu my a oni. In: Číhal, Petr (ed.): *My a oni. Domáci a cizí v lidové tradici*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum, 2019, s. 43–48.
- Masopustní obyčeje na Přerovsku na počátku 21. století. Z výsledků dotazníkové rešerše. In: *Lidová kultura na Hané. Sborník z XV. odborné konference o Hané*. Olomouc: Hanácký folklorní spolek – Vlastivědné muzeum, 2020, s. 92–98.
- Rozpustilé masky. *Tajemství české minulosti* 85, 2020, s. 79–83.

- Masopustní obchůzky na Blanensku na začátku 21. století. *Folia ethnographica* 54, 2020, č. 2, s. 179–186.
- Lidový obyčej a hra souzení berana o hodech na západní Moravě v tradici a současných podobách. *Folia ethnographica* 57, 2023, č. 1, s. 3–24.
- Posvícení a hody v Čechách a na Moravě. Praha: Vyšehrad, 2023, 287 s.
- Tradice lidových obyčejů a slavností na Židlochovicku. In: Durec, Ivo – Kocman, Pavel (eds.): *Židlochovice. Dějiny slunečného města*. Židlochovice: Město Židlochovice, 2023, s. 487–509.
- Slavnost posvícení/hodů na Moravě v datech z dotazníkového průzkumu. *Folia ethnographica* 58, 2024, č. 2, s. 103–127.
- Nová tradice zarážení hory v Moravských Bránicích. *Národopisná revue* 34, 2024, č. 4, s. 316–319.

K významnému životnímu jubileu PhDr. Marty Tonicové

V roce 2025 si připomínáme dlouholetou práci a přínos bývalé vědecké pracovnice Etnologického ústavu AV ČR PhDr. Marty Tonicové. Narodila se 23. července 1945 v Brně, tatínek byl brněnský rodák, mamčininy rodové kořeny sahají do kraje Českomoravské vrchoviny na Křižanovsko. Po maturitě na Střední všeobecně vzdělávací škole (1963) studovala do roku 1968 hudební vědu a český jazyk s literaturou na Filozofické fakultě tehdejší Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Studium završila diplomovou prací *Lidová píseň na moravsko-slezsko-slovenském pomezí*. Už během vysokoškolských let působila jako pomocná vědecká síla v Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV (dnes Etnologický ústav AV ČR), kde setrvala celou svou profesní dobu. Systematicky se věnovala výzkumu moravské lidové písně – jak terénním sběrům, tak zpracování a interpretaci rozsáhlých archivních fondů.

Odborný profil jubilantky a výsledky její mimořádně plodné práce – od terénních výzkumů přes ediční činnost až po metodologické aspekty práce s písňovými prameny – podrobně zhodnotili v dřívějších medailoncích její spolupracovníci z Etnologického ústavu AV ČR, s nímž Marta Tonicová spojila převážnou část své profesní dráhy.³ Ráda bych proto zdůraznila především její meziinstitucionální spolupráci – projekty, které překračují rámec akademického prostředí

3 FROLCOVÁ, Věra: Marta Tonicová české etnomuzikologii. *Národopisná revue* 25, 2015, č. 3, s. 337–338; POSPÍŠILOVÁ, Jana: Gratulace Martě Tonicové. *Národopisný věstník* XXXIII (75), 2016, č. 1, s. 118–119; TRAXLER, Jiří: Do třetice všeho dobrého. *Český lid* 103, 2016, č. 4, s. 679–682; CÍSAŘIKOVÁ, Klára: Nad prací Marty Tonicové. *Národopisný věstník* XXXVII (79), 2020, č. 1, s. 107–109.